

پیش‌بینی خودشیفتگی بر اساس نیازهای خودشی، طرحواره‌های ناسازگار و مکانیسم‌های دفاعی در فرزندان نظامیان شهر تهران دانشگاه‌های تهران

محسن جدیدی^۱ | زهرا رمضانی خوشنامه^۲

۵۴

سال چهاردهم
تابستان ۱۴۰۲

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۱۲/۰۷

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۰۴/۱۰

صن: ۱۵۷-۱۷۲

شاپا چاپ: ۲۵۸۸-۵۱۶۲
الکترونیکی: ۲۶۴۵-۵۱۷

چکیده

این پژوهش با هدف پیش‌بینی خودشیفتگی براساس نیازهای خودشی، طرحواره‌های ناسازگار و مکانیسم‌های دفاعی در فرزندان نظامیان انجام شد. پژوهش حاضر از نظر هدف در زمره تحقیقات کاربردی-پیمایشی بود، جامعه آماری شامل تمامی فرزندان نظامیان در دانشگاه‌های تهران است که تعداد ۳۵۰ نفر به صورت هدفمند در دسترس انتخاب شدند. جهت سنجش متغیرهای پژوهش از پرسشنامه‌های طرحواره‌های ناسازگار اولیه یانگ، شخصیت خودشیفته آدامز (NPI-16)، پرسشنامه خودشیء آریل (۲۰۱۴) و سبک‌های دفاعی اندرز (DSQ-40) استفاده شد. داده‌های به‌دست آمده با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS-25 تحلیل شدند. نتایج بررسی‌ها نشان داد که نیازهای خودشی با به میزان ۲۴/۲ درصد نقش معنادار بر خودشیفتگی دارد. متغیر طرحواره‌های ناسازگار اولیه بر خودشیفتگی در دانشجویان پسر و دختر با آزمون رگرسیون چندگانه با اندازه اثر در طرحواره بریدگی / طرد بر خودشیفتگی، ۳۴/۵ درصد و حوزه خودگردانی مختل ۴۱ درصد، حوزه محدودیت‌های مختل ۳۲/۸ درصد، حوزه دیگر جهت مندی ۳۹/۳ درصد و حوزه گوش بزندگی / بازداری ۳۸/۷ درصد بر خودشیفتگی نقش دارند. نقش مکانیسم‌های دفاعی بر خودشیفتگی فرزندان نظامیان با اندازه اثر این متغیرها برای متغیر سبک دفاعی رشد ناپافته ۰/۱۱۵ و برای متغیر سبک دفاعی رشدیافته ۰/۲۱۷ و برای متغیر سبک دفاعی روان آزرده ۰/۳۲۷ به‌دست آمد. با توجه به نتایج پژوهش خودشیفتگی یک راهبرد جبران برای طرحواره‌های ناسازگار اولیه به شمار می‌آید بر این اساس می‌توان طرحواره‌های ناسازگار اولیه را یکی از سازوکارهای مؤثر در تحول صفت شخصیتی خودشیفتگی در نظر گرفت.

کلیدواژه‌ها: خود-شیفتگی، نیازهای خودشی، طرحواره‌های ناسازگار اولیه، مکانیسم‌های دفاعی، فرزندان نظامیان.

DOR: 20.1001.1.25885162.1402.14.2.8.5

۱. دانشیار گروه روان‌شناسی، واحد شهر قدس، دانشگاه آزاد اسلامی، شهر قدس، ایران.

۲. نویسنده مسئول: کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، واحد شهر قدس، دانشگاه آزاد اسلامی، شهر قدس، ایران.

مقدمه و بیان مسئله

خودشیفتگی^۱ یا عشق ناسالم به خود، برای نخستین بار در نوشته‌های فروید مطرح شد. به عبارتی دیگر، هر فرد در طی زندگی خود تلاش می‌کند تا از خودشیفتگی بدوی و کودکانه که در ابتدای طیف تحولی قرار دارد و دارای ویژگی‌هایی همچون حسادت، تکبر، بهره‌کشی و احساس محق بودن است، به سمت ارزش خود سالم حرکت کند که در انتهای این طیف است (صبوری، ۱۳۹۵). خودشیفتگی با پیامدهای مثبت و منفی همراه است و برخی از پیامدهای مثبت آن شامل کاهش افسردگی، برون‌گرایی، خوشایندی اولیه و عملکرد بهتر در جمع است. از سوی دیگر، عطش توجه، اطمینان افراطی به خود، فقدان همدلی، پرخاشگری و سازگاری کم‌تر برخی از پیامدهای منفی خودشیفتگی را تشکیل می‌دهند (جباری قاضی جهانی، ۱۳۹۶). با توجه به پیوستگی زندگی کاری و خانوادگی، توجه به زندگی خانوادگی مشاغل نظامی و اثرات آن بر فرزندان نظامیان مهم تلقی می‌شود. از سوی دیگر وضعیت‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی بر نهاد خانواده اثر می‌گذارند و در بین این عوامل وضعیت شغلی هر یک از اعضای خانواده، به خصوص افرادی که نقش اساسی در استحکام خانواده دارند، بر چگونگی روابط زناشویی و سلامت اعضای خانواده نقش پررنگی دارد. از مشاغل دارای تنیدگی بالا و پیچیدگی خاص، مشاغل نظامی هستند که در سرتاسر دنیا توأم با تنیدگی، مخاطرات جسمانی، دوری از خانواده و زندگی در شرایط سخت است. جدایی فرد نظامی از خانواده، جزء ویژگی‌ها و الزامات شغلی نیروهای نظامی است. ضعف حضور پدر موجب بروز استرس بیشتر برای همسران و فرزندان در خانواده‌های نظامی می‌شود، پدران و مادران خانواده‌های نظامی بیشتر از پدران و مادران خانواده‌های غیرنظامی از سبک‌های فرزندپروری مستبدانه و سهل‌گیرانه استفاده می‌کنند و این امر موجب بروز اختلالات در فرزندان می‌شود (خدابنده‌لو، ۱۳۹۶) که اهمیت این پژوهش را مشخص می‌کند یکی از این اختلالات بروز خودشیفتگی می‌باشد، مفهوم مکانیسم‌های دفاعی^۲ یکی از مهم‌ترین کمک‌های روان تحلیل‌گری در مطالعه شخصیت است. فروید اولین فردی بود که وجود چند مکانیسم دفاعی را مطرح کرد. در سال ۱۹۳۶ فروید مکانیسم‌های دفاعی را به‌عنوان کارکردهای

1. Narcissistic
2. defense mechanisms defense mechanisms

ذهنی تعریف کرد که از افراد در برابر اضطراب زیاد ناشی از رویدادهای استرس‌زای بیرونی و حالت‌های مخرب درونی محافظت کند. می‌نقش حفاظتی مکانیسم‌های دفاعی از طریق تعدیل انحراف یا حذف افکار، احساسات و ادراک‌های استرس‌زا انجام می‌شود (کین و همکاران، ۲۰۱۸). مکانیسم‌های دفاعی فرآیندهای تنظیم‌کننده خودکاری هستند که برای کاهش ناهماهنگی شناختی و به حداقل رساندن تغییرات ناگهانی در واقعیت درونی و بیرونی از طریق تأثیرگذاری بر چگونگی ادراک حوادث تهدیدکننده وارد عمل می‌شوند مکانیسم‌های دفاعی برحسب نوع کنش ورزی ممکن است بهنجار یا نابهنجار و کارآمد یا ناکارآمد باشند. مکانیسم‌های دفاعی اغلب به‌طور گروهی وارد عمل می‌شوند و به‌ندرت به‌تنهایی مورد استفاده قرار می‌گیرند. اگر آن‌ها نتوانند تعادل روانی را برای فرد فراهم کنند رابطه فرد با اجتماع به هم خواهد خورد و اختلالات رفتاری به وجود خواهد آمد (حسن‌لو و همکاران، ۱۳۹۸). هر موجود زنده در جریان تحول و سیر تکامل مکانیسم‌های مختلفی در خود ایجاد می‌کند تا خود را با شرایط و موقعیت‌های محیطی که در آن زندگی می‌کند تطبیق دهد زیرا انطباق با محیط اساس و مایه زندگی است. پس جای تعجب نیست در انسان که بالاترین نوع تکامل یافته موجودات زنده است علاوه بر سازوکارهای تشریحی و فیزیولوژیکی، سازوکارهای روانی تعبیه شده که در مواجهه با نیازهای هیجانی و احساس و فشارهای زندگی به او کمک می‌کنند. در خانواده‌های نظامیان بخاطر وجود سبک فرزندپروری مستبدانه مکانیسم‌های دفاعی می‌تواند متمرکز و واقع‌شود، مکانیسم‌های دفاعی انسان را یاری می‌کنند تا نیازهای خود مانند نیاز به محبت و احساس ایمنی را برآورده سازد به تحقق ارزش‌های خویش دست یابد و در قبال اضطراب‌های ناراحت‌کننده از خود دفاع کند مکانیسم‌های دفاعی شیوه‌های غیرارادی و ناخودآگاهانه هستند که من به کار می‌گیرد تا از طریق تحریف یا انکار واقعیت، موفق به کاهش اضطراب و مدارا با هیجانات منفی شده و به‌صورت موقت تعادل و یکپارچگی شخصیت را تا یافتن راه‌حل واقعی حفظ نماید. مکانیسم‌های دفاعی ویژگی‌هایی دارند که عبارت‌اند از: ۱- ناخودآگاه بوده و فرد از فعالیت آن‌ها و رفع اضطراب آگاه نیست. ۲- قدرت سازگاری داشته و باعث تطابق بهتر فرد با عوامل نامساعد می‌شوند. ۳- قدرت سازگاری داشته و باعث تطابق بهتر فرد با عوامل نامساعد می‌شوند. ۳- نوعی خوددفریبی تلقی می‌شوند زیرا صرفاً

شیوه ادراک فرد را از موقعیت عوض می‌کنند. ۴- استفاده مفرط از آن‌ها نشانه ناسازگاری شخصیت است (خدابخشی پیرکلانی و صفایان، ۱۳۹۸).

یکی دیگر از متغیرهای مرتبط با خودشیفتگی، نیازهای خودشی^۱ است. روانشناسی خود که توسط هاینز کوهات^۲ (۱۹۷۱، ۱۹۷۷، ۱۹۸۴) توسعه یافته است، امروزه به‌عنوان یکی از نظریه‌های روانکاوی محوری پذیرفته شده است (جورکویث، ۲۰۱۴). این یک نظریه جامع است که از یک مدل رشدی و یک مدل برای مشاوره و درمان بالینی تشکیل شده است. در قلب این نظریه، خود قرار دارد که به‌عنوان یک سیستم روانی که تجربه ذهنی فرد را در رابطه با مجموعه‌ای از نیازهای رشدی سازمان می‌دهد، مفهوم‌سازی شده است (ولف، ۱۹۸۸). کوهات (۱۹۷۱) این نیازها را نیازهای خودشی خواند، زیرا آن‌ها با حفظ خود در ارتباط هستند و از چهره‌های بیرونی در زندگی فرد رضایت دارند (ندارند). در روانشناسی خود کوهات، نوع ایده‌آل، هویت مستقل است که با عزت نفس و اعتماد به نفس مشخص می‌شود. کسی که با داشتن این هویت احساس امنیت می‌کند نه شدیداً به دیگران وابسته است نه صرفاً رونوشت والدین است. از لحاظ رشدی وضعیت ایده‌آل برای کودکان این است که از طریق تعامل با والدین هم نیاز آن‌ها به منعکس شدن (درک شدن و محترم شمرده شدن) و هم نیاز به آرمانی شدن برآورده شوند (سان و همکاران^۳، ۲۰۲۳). اگر پدر و مادر و یا خود-شی یک حس پایدار و امن از خود را به مقدار کافی نداشته باشد، پس از آن پدر و مادر قادر به پاسخگویی به نیازهای ابژه‌ای کودک از قبیل منعکس شدن و آرمانی شدن نیستند. از دیگر متغیرهای دخیل در سبب‌شناسی شخصیت خودشیفته، طرحواره است (خدابنده لو و همکاران، ۱۳۹۶). طرحواره‌های سازش نیافته اولیه، الگوهای هیجانی و شناختی خود تخریب‌گری هستند که از آغاز تحول روانی شکل می‌گیرند و در طول زندگی تکرار می‌شوند. در شکل‌گیری طرحواره‌ها عواملی چون تجارب اولیه زندگی و مزاج‌های هیجانی نقش اساسی دارند. مبانی تحولی طرحواره‌های سازش نیافته اولیه در تجارب ناگوار دوران کودکی نهفته است (تانگ و همکاران^۴، ۲۰۲۳). طرحواره‌هایی که زودتر به وجود می‌آیند و معمولاً قوی‌ترین هستند، می‌گیرند. تا حد زیادی، پویایی‌های خانواده، در پویایی‌های نشأت از

1. narcissism
2. Heinz Kohat
3. Sun, X., Luo, M & Hu, L
4. Tang, Y., Wu, X & Li, Z

خانواده‌های هسته‌ای جهان ذهنی کودک انعکاس می‌یابند. هنگامی که در موقعیت‌هایی از زندگی بزرگسالی، طرحواره‌های سازش نیافته اولیه بیماران فعال می‌شوند، معمولاً خاطره‌ای هیجان‌انگیز را از دوران کودکی خود تجربه می‌کنند. همزمان با تحول کودک، سایر عوامل تأثیرگذار مانند همسالان، مدرسه، انجمن‌های گروهی و فرهنگ، به‌طور روزافزونی اهمیت یافته و در شکل‌گیری طرحواره‌ها نقش بازی می‌کنند. باین حال، طرحواره‌هایی که بعداً در سیر تحول شکل می‌گیرند، زیاد عمیق و نیرومند نیستند (بابایی و همکاران، ۱۳۹۸). استاربورد و استوری (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای نشان دادند تأثیر طرحواره ناسازگار اولیه بر خودشیفتگی ناچیز و غیرقابل توجه است. درک خودشیفتگی در حال حاضر به‌عنوان صفتی در حال افزایش بین جوانان بسیار مهم است. افراد مبتلا به اختلال شخصیت خودشیفته، کمبودهای قابل توجهی را در مؤلفه‌های عاطفی بین فردی که نقش مهمی در اختلالات روانی و فکری دارد، نشان می‌دهند (مارکوس، ۲۰۱۴). با توجه به مطالب مذکور نتایج متناقضی در خصوص ارتباط این متغیرها باهم گزارش شده است و تصریح این ارتباط به انجام پژوهش‌های دامنه‌دار نیازمند است. از سوی دیگر، مدل‌های نظری پیشگامان احیای روش‌های درمانی نوین بوده و راه را برای اقدامات پیشگیرانه نیز مهیا می‌کنند. چراکه هر تبیین دربرگیرنده عوامل زمینه‌ساز آشکارکننده و تداوم‌بخش یک اختلال است و لذا تبیین‌های اخیر در خصوص بروز شخصیت خودشیفته از این قاعده مستثنی نیست و چنانچه به مدل پیش‌بینی حالات بروز شخصیت خودشیفته نگاه روشنگرانه داشته باشیم، در آن صورت می‌توان بر نقش سبک‌های دفاعی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه پی برد و در همین راستا رهنمودهای پیشگیرانه و درمانی برای دست‌اندرکاران عرصه سلامت عمومی ارائه کرد. لذا، در پژوهش حاضر این مسأله بررسی می‌شود که آیا نیازهای خودشی، طرحواره‌های ناسازگار و مکانیسم‌های دفاعی پیش‌بینی‌کننده خودشیفتگی در فرزندان نظامیان است؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر نوع توصیفی و همبستگی می‌باشد و جامعه‌ی پژوهشی را فرزندان نظامیان مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های تهران تشکیل داده‌اند. روش نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس بود و با کمک جدول مورگان تعداد ۳۵۰ نفر از این اعضا در جهت توزیع پرسشنامه انتخاب

گردیدند. برای جمع‌آوری اطلاعات موردنیاز در این پژوهش از روش‌های زیر استفاده شد: (۱) روش اسنادی (کتابخانه‌ای) که با مراجعه به کتب، مقالات به دست آمد؛ (۲) روش میدانی: که با توجه به اهداف، با تهیه پرسشنامه (پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه یانگ (۱۹۸۸)، نقل از لطفی و همکاران، (۱۳۸۶)؛ پرسشنامه شخصیت خودشیفته آمس و همکاران (۲۰۰۶)؛ پرسشنامه نیازهای خودشی شی کوهات (۱۹۷۱) و پرسشنامه سبک‌های دفاعی (DSQ-40) آندرز و همکاران (۱۹۹۳)) و مراجعه به جامعه موردتحقیق، اطلاعات موردنظر گردآوری شد. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون استفاده شد. همچنین برای سنجش پایایی پرسشنامه‌ها در این پژوهش از آزمون آلفای کرونباخ استفاده گردید؛ تمامی تحلیل‌ها نیز با کمک نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۵ انجام شد.

یافته‌های پژوهش

نمونه آماری در پژوهش شامل ۶۲ درصد فرزندان پسر نظامیان و ۳۸ درصد فرزندان دختر نظامیان بود، ۴۴ درصد دارای تحصیلات فوق‌لیسانس، ۳۰ درصد مدرک دکتری و ۲۶ درصد نیز دارای مدرک لیسانس بودند. میانگین سنی آزمودنی‌ها شامل ۵۰ درصد گروه سنی ۲۰-۲۵، ۳۰ درصد گروه سنی ۲۵-۳۰ سال و ۲۰ درصد افراد نیز در گروه سنی زیر ۲۰ سال بود. نتایج حاکی از آن است که میانگین خودشیفتگی کل دانشجویان ۴۸/۵۶ در بازه‌ی ۳۶-۶۴ است که نشان می‌دهد که خودشیفتگی در حد متوسطی قرار دارد. در خصوص متغیر ارتباط مستقیم با بیمار میانگین این متغیر ۷/۱۲ با انحراف معیار ۲/۲۶ است. همچنین میانگین نیاز خودشی ۹/۹۶، سبک‌های دفاعی ۷/۱۰ و طرحواره‌ها نیز ۹/۸۸ می‌باشد که در تمامی این موارد میزان میانگین تقریباً در حد متوسطی قرار دارد.

جدول ۱. بررسی وضعیت نرمال بودن متغیرهای تحقیق

متغیرها	آماره	معناداری
نیاز خودشی	۰/۱۵۵	۰/۱۶۵
سبک دفاعی	۰/۱۶۸	۰/۱۸۹
حوزه بریدگی / طرد	۰/۲۰۹	۰/۲۵۰
حوزه خودگردانی مختل	۰/۲۱۰	۰/۱۶۷
حوزه محدودیت‌های مختل	۰/۱۸۰	۰/۱۷۵
حوزه دیگر جهت‌مندی	۰/۱۷۴	۰/۱۷۳
حوزه گوش بزنگی / بازداری	۰/۲۱۳	۰/۱۸۱
خودشیفتگی کل	۰/۱۵۲	۰/۱۴۷

جدول ۱، نتایج بررسی نرمال بودن هریک از متغیرهای تحقیق را با آزمون کلموگروف-اسمیرنوف نشان می‌دهد. نتایج حاکی از آن است که میزان معناداری تمامی متغیرها در این آزمون بالاتر از سطح معناداری ۰/۰۵ شده است در نتیجه می‌توان بیان کرد که تمامی متغیرها دارای توزیع نرمالی می‌باشند و پیش‌فرض نرمال بودن متغیرها تأیید می‌گردد. از دیگر پیش‌فرض‌های انجام تحلیل رگرسیونی، بررسی همبستگی میان متغیرهای تحقیق است که ابتدا متغیرها باید با یکدیگر رابطه داشته باشند تا اثرگذاری آنان نیز سنجیده شود که برای انجام این کار از آزمون ضریب همبستگی پیرسون در این تحقیق استفاده شده است. در پژوهش حاضر با توجه به معنادار نبودن آزمون لوین در هیچ‌یک از خرده‌مقیاس‌ها، مفروضه تساوی خطای واریانس‌ها زیر سؤال نرفته و آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری قابل انجام است. نتایج تحلیل واریانس چندمتغیره برای مقایسه سه گروه در خرده‌مقیاس‌های نیازهای خودشی، طرحواره‌های ناسازگار و مکانیسم‌های دفاعی، در جدول ۲ آورده شده است. طبق جدول ۲، بین سه گروه در خرده‌مقیاس‌های نیازهای خودشی، طرحواره‌های ناسازگار و مکانیسم‌های دفاعی تفاوت معنادار وجود داشت.

جدول ۲. مقایسه سه گروه از نظر خرده‌مقیاس‌های نیازهای خودشی، طرحواره‌های ناسازگار و مکانیسم‌های

دفاعی

میانگین	انحراف معیار	مقدار F	سطح معناداری
۳/۶۳	۰/۲۸۸	۲۲/۱۴۶	۰/۰۰۱
نیازهای خودشی			
ایده آلی یا آرمانی			

جدول ۲. مقایسه سه گروه از نظر خرده مقیاس‌های نیازهای خودشی، طرحواره‌های ناسازگار و مکانیسم‌های دفاعی

سطح معناداری	مقدار F	انحراف معیار	میانگین	
۰/۰۰۱	۲۲/۴۷۱	/۲۵۴	۳/۴۷	هم‌نشینی
۰/۰۰۱	۲۳/۱۱۵	۰/۱۹۶	۳/۷۸	انعکاسی
۰/۰۰۱	۲۲/۰۶۶	۰/۴۳۱	۲/۷۶	طرحواره‌های ناسازگار
		۰/۶۰۱	۳/۴۱	حوزه بریدگی / طرد
		۰/۵۰۳	۲/۴۱	حوزه خودگردانی مختل
		۰/۵۴۱	۳/۳۴	حوزه محدودیت‌های مختل
		۰/۴۱۱	۴/۱۰	حوزه دیگر جهت‌مندی حوزه گوش بزنگی / بازداری
۰/۰۰۱	۷/۳۳۱	۰/۳۹۱	۴/۰۱	سبک‌های دفاعی
		۰/۵۲۱	۴/۰۰	سبک‌های دفاعی رشدنیافته
		۰/۵۸۷	۳/۵۷	سبک‌های دفاعی رشد یافته سبک‌های دفاعی روان آزوده

برای مقایسهٔ دوبه‌دوی گروه‌ها در خرده مقیاس‌های مذکور که حداقل بین سه گروه تفاوت معنادار وجود داشت، از آزمون تعقیبی شفه استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ آمده است. بر این اساس، هر دو گروه افراد دارای رگه‌های خودشیفتگی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار، به طرز معناداری بالاتر بود. میزان خودشیفتگی در افراد بر اساس انواع طرحواره‌های ناسازگار، تفاوت معناداری را نشان دادند.

جدول ۳. مقایسه خرده مقیاس های طرحواره های ناسازگار و خودشیفتگی، خرده مقیاس های سبک های دفاعی و خودشیفتگی و خودشی و خودشی

طرحواره های ناسازگار و خودشیفتگی						
۶	۵	۴	۳	۲	۱	
					۱	خودشیفتگی (۱)
				۱	**۰/۹۴۱	حوزه بریدگی / طرد (۲)
			۱	**۰/۹۸۵	**۰/۹۸۵	حوزه خودگردانی مختل (۳)
		۱	**۰/۴۸۹	**۰/۴۷۳	**۰/۴۹۲	حوزه محدودیت های مختل (۴)
	۱	**۰/۲۷۹	**۰/۶۲۳	**۰/۶۴۰	**۰/۵۸۷	حوزه دیگر جهت مندی (۵)
۱	**۰/۶۸۷	**۰/۳۴۰	**۰/۴۰۹	**۰/۴۶۶	**۰/۳۳۹	حوزه گوش بزرگی / بازداری (۶)

سبک های دفاعی و خودشیفتگی				
۴	۳	۲	۱	متغیرها
			۱	خودشیفتگی (۱)
		۱	**۰/۳۳۹	سبک دفاعی رشد نایافته (۲)
	۱	**۰/۴۰۹	**۰/۴۶۶	سبک دفاعی رشد یافته (۳)
۱	**۰/۶۰۷	**۰/۶۲۲	**۰/۵۷۲	سبک دفاعی روان آزرد (۴)
نیاز خودشی و خودشیفتگی				
۴	۳	۲	۱	متغیرها
			۱	خودشیفتگی (۱)
		۱	**۰/۹۳۸	ایده آلی یا آرمانی (۲)
	۱	**۰/۴۷۸	**۰/۶۸۷	هم نشینی (۳)
۱	**۰/۴۵۷	**۰/۶۳۸	**۰/۵۶۸	انعکاسی (۴)

**در سطح معناداری ۰/۰۱ معنادار است

در این بخش از تحقیق حاضر به تحلیل و بررسی عوامل تبیین کننده خودشیفتگی بر اساس نیازهای خودشی با آزمون رگرسیون چند متغیره پرداخته می گردد. نتایج تحلیل واریانس چند متغیره برای مقایسه میانگین در بررسی نیازهای خودشی در جدول ۵ آمده است. همچنان که مشهود است، بین نیازهای خودشی و خودشیفتگی در دانشجویان تفاوت معنادار وجود دارد. نتایج تحلیل واریانس چند متغیره برای مقایسه میانگین در خرده مقیاس های پرسشنامه سبک های دفاعی در جدول ۵ آمده است. همچنان که مشهود است، بین خرده مقیاس های سبک دفاعی رشد نیافته و روان آزرد تفاوت معنادار وجود دارد، اما این تفاوت در خرده مقیاس سبک دفاعی رشد یافته معنادار نبود. در این بخش از تحقیق حاضر به تحلیل و بررسی عوامل تبیین کننده خودشیفتگی بر اساس نیازهای خودشی با آزمون رگرسیون چند متغیره پرداخته

می‌گردد. نتایج تحلیل واریانس چند متغیره برای مقایسه میانگین در بررسی نیازهای خودشی در جدول ۵ آمده است. همچنان که مشهود است، بین نیازهای خودشی و خودشیفتگی در دانشجویان تفاوت معنادار وجود دارد. نتایج تحلیل واریانس چند متغیره برای مقایسه میانگین در خرده مقیاس‌های پرسشنامه سبک‌های دفاعی در جدول ۵ آمده است. همچنان که مشهود است، بین خرده مقیاس‌های سبک دفاعی رشد نیافته و روان آزرده تفاوت معنادار وجود دارد، اما این تفاوت در خرده مقیاس سبک دفاعی رشد یافته معنادار نبود.

جدول ۴. بررسی اثر تبیین‌کننده خودشیفتگی بر اساس نیازهای خودشی، طرحواره‌های ناسازگار و مکانیسم‌های دفاعی

مجدور	سطح معناداری	F	میانگین مجدورات	مجموع مجدورات	منبع	خودشیفتگی
۰/۲۴۲	۰/۰۰۰	۱۱۱/۰۷۷	۱۰۳۰/۵۲۳	۱۰۳۰/۵۲۳	نیازهای خودشی	بر اساس نیازهای خودشی
			۹/۲۷۸	۳۲۲۸/۵۹۲	خطا	
				۲۱۰۳۲۳/۷۵۰	کل	
۰/۳۴۵	۰/۰۰۰	۱۸۳/۲۲۲	۱۴۶۸/۹۹۹	۱۴۶۸/۹۹۹	حوزه بریدگی / طرد	بر اساس طرحواره های ناسازگار
۰/۴۱۰	۰/۰۰۰	۲۴۱/۴۴۲	۱۸۴۴/۰۱۹	۱۸۴۴/۰۱۹	حوزه خودگردانی مختل	
۰/۳۲۸	۰/۰۰۰	۱۶۹/۷۲۷	۱۳۹۶/۲۶۸	۱۳۹۶/۲۶۸	حوزه محدودیت‌های مختل	
۰/۳۹۳	۰/۰۰۰	۲۲۵/۶۸۳	۱۷۷۱/۰۰۷	۱۷۷۱/۰۰۷	حوزه دیگر جهت مندی	
۰/۳۸۷	۰/۰۰۰	۲۱۹/۸۵۳	۱۷۴۲/۹۷۰	۱۷۴۲/۹۷۰	حوزه گوش بزنگی / بازداری	
			۸/۰۱۸	۲۷۹۰/۱۱۶	خطا	
				۲۱۱۱۰۰/۷۵۰	کل	
۰/۱۱۵	۰/۰۰۰	۴۵/۰۸۴	۴۸۸/۴۹۴	۴۸۸/۴۹۴	سبک دفاعی رشد نایافته	مکانیسم‌های دفاعی
۰/۲۱۷	۰/۰۰۰	۹۶/۳۶۱	۹۷۶/۲۴۴	۹۷۶/۲۴۴	سبک دفاعی رشد	

جدول ۴. بررسی اثر تبیین‌کننده خودشیفتگی بر اساس نیازهای خودشی، طرحواره‌های ناسازگار و مکانیسم‌های دفاعی

مجدور اتا	سطح معناداری	F	میانگین مجدورات	مجموع مجدورات	منبع	خودشیفتگی
					یافته	
۰/۳۲۷	۰/۰۰۰	۱۶۹/۲۰۳	۱۳۹۳/۳۷۲	۱۳۹۳/۳۷۲	سبک دفاعی روان آزرده	
			۱۰/۸۳۵	۳۷۷۰/۶۲۱	خطا	
				۲۱۱۱۰۰/۷۵۰	کل	

نتایج بررسی اثر تبیین‌کننده خودشیفتگی بر اساس نیازهای خودشی در دانشجویان پسر و دختر نظامیان تهران با آزمون رگرسیون چند متغیره نشان می‌دهد. نتایج حاکی از آن است که نیازهای خودشی دارای اثر معناداری بر متغیر خودشیفتگی می‌باشد زیرا میزان معناداری به‌دست‌آمده از میزان ۰/۰۵ کمتر است. همچنین نتایج اندازه اثر متغیرها نیز نشان می‌دهد که نیازهای خودشی به میزان ۲۴/۲ درصد اثر معنادار بر خودشیفتگی دارد. نتایج بررسی اثرگذاری متغیر طرحواره‌های ناسازگار بر خودشیفتگی در دانشجویان پسر و دختر با آزمون رگرسیون چند متغیره نشان می‌دهد میزان معناداری هر متغیرهای طرحواره‌های ناسازگار ۰/۰۰۰ شده است که از سطح معناداری ۰/۰۵ کمتر است در نتیجه طرحواره‌های ناسازگار اثر معناداری بر خودشیفتگی دانشجویان دارد که اندازه اثر در طرحواره بریدگی / طرد بر خودشیفتگی، ۰/۳۴۵ یعنی ۳۴/۵ درصد و حوزه خودگردانی مختل ۰/۴۱۰ یعنی ۴۱ درصد، حوزه محدودیت‌های مختل ۰/۳۲۸ یعنی ۳۲/۸ درصد، حوزه دیگر جهت‌مندی ۰/۳۹۳ یعنی ۳۹/۳ درصد و حوزه گوش‌بزرگی / بازداری ۰/۳۸۷ یعنی ۳۸/۷ درصد است که می‌توان دریافت که طرحواره‌های بر خودشیفتگی تا چه اندازه‌ای نقش تبیین‌کننده‌ای دارند. نتایج بررسی اثرگذاری مکانیسم‌های دفاعی بر خودشیفتگی دانشجویان پسر و دختر نظامیان تهران را با آزمون رگرسیون چند متغیره نشان می‌دهد. همان‌طور که از نتایج مشهود است، میزان معناداری هر سه متغیر صفر شده است که از سطح معناداری ۰/۰۵ کمتر است در نتیجه می‌توان بیان کرد که سبک‌های دفاعی اثر معنادار و مثبتی بر خودشیفتگی دانشجویان پسر و دختر دارد بدین معنا که با افزایش میزان خودشیفتگی، میزان استفاده از سبک‌های دفاعی نیز تقویت می‌گردد. اندازه اثر این متغیرها نیز برای متغیر سبک دفاعی رشد نایافته ۰/۱۱۵ و برای متغیر سبک

دفاعی رشد یافته ۰/۲۱۷ و برای متغیر سبک دفاعی روان آزرده ۰/۳۲۷ می‌باشد که نشان می‌دهد سبک دفاعی روان آزرده اثر بیشتری بر خودشیفتگی دانشجویان با میزان ۳۲/۷ درصد دارد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

متن این پژوهش باهدف پیش‌بینی خودشیفتگی بر اساس نیازهای خودشی، طرحواره‌های ناسازگار و مکانیسم‌های دفاعی در فرزندان نظامیان انجام شد. نتایج بررسی‌ها نشان داد که نیازهای خودشی بر خودشیفتگی اثر معنادار دارد. متغیر طرحواره‌های ناسازگار بر خودشیفتگی در فرزندان پسر و دختر با آزمون رگرسیون چند متغیره با اندازه اثر در طرحواره بریدگی / طرد بر خودشیفتگی، و حوزه خودگردانی مختل، حوزه محدودیت‌های مختل، حوزه دیگر جهت‌مندی و حوزه گوش‌بزنگی / بازداری بر خودشیفتگی اثرگذار هستند. اثرگذاری مکانیسم‌های دفاعی بر خودشیفتگی دانشجویان پسر و دختر نظامیان تهران با اندازه اثر این متغیرها برای متغیر سبک دفاعی رشد نیافته ۰/۱۱۵ و برای متغیر سبک دفاعی رشد یافته ۰/۲۱۷ و برای متغیر سبک دفاعی روان آزرده ۰/۳۲۷ به دست آمد. نتایج تفاوت سبک‌های دفاعی در افراد خودشیفته همسو با نتایج پژوهش‌های پری و همکاران (۲۰۱۲)، حیدری نسب (۱۳۹۵)، پیشین، ریترو و همکاران (۲۰۱۳)، فانچابر و همکاران (۲۰۱۹)، مارماروش و مان (۲۰۱۴) همسو است.

در تبیین این نتیجه می‌توان گفت نظارت و کنترل بر روی فرزندان نظامیان امری ضروری است، در خانواده‌های نظامی نظارت و کنترل بر فرزندان نسبت به سایر خانواده بیشتر است و همین امروز موجب بروز اختلالات می‌شود که موجب کاهش سلامت روانی در فرزندان می‌شود، در کنترل و نظام وجود هماهنگی بین والدین و فرزندان لازم است و همچنین لازم است که نظارت و کنترل همراه با محبت باشد و به خودکنترلی منجر شود همین‌طور می‌توان بیان داشت که نیاز خودشی در افراد موجب ایجاد خودشیفتگی شده و افراد دارای این نیاز دارای رگه‌های آسیب‌پذیری بیشتری هستند. در دیدگاه کوهات، فرد خودشیفته به صورت آگاهانه دارای نیاز خودشی آسیب‌پذیر هستند و در توصیف کرنبرگ، خودشیفته فردی است که خود واقعی را انکار کرده و بی‌پروا خود خودبزرگ‌بین را در آغوش می‌کشد، در نتیجه احتمالاً خود را آسیب‌ناپذیر نشان می‌دهد؛ اما در واقع هر دو نظر دوروی یک سکه هستند. این نتیجه با پژوهش‌های پیشین، ریترو

و همکاران (۲۰۱۳) همسو می‌باشد. فانچابر و همکاران (۲۰۱۹)، به این نتیجه رسیدند که نقص در نیازهای خودشی به طرز معناداری به نقص پردازش هیجانی، سرکوب هیجانی و در نتیجه علائم روان‌شناختی و روان‌تنی منجر می‌شود که نتایج غیرهمسو با این مطالعه را می‌توان به متفاوت بودن جامعه آماری مورد مطالعه ربط داد. البته لازم به ذکر است که مارماروش و مان (۲۰۱۴) نشان دادند که نقص نیازهای خودشی با طیف گسترده‌ای از مشکلات روان‌شناختی، از جمله خودشیفتگی، آسیب‌شناختی، مشکل در تنظیم هیجان و نقص در عملکرد بین فردی مرتبط است. هرچه افراد بتوانند روابط بین شخصی بهتری با دیگران ایجاد نمایند و لذت بیشتری از این روابط را تجربه کنند، از سلامت بالاتری برخوردار خواهند بود. این ادعا متضمن این نکته است که نیازهای خودشی، کیفیت روابط آینده فرد و توان روان‌شناختی وی در کنار آمدن با شرایط دشوار زندگی را تعیین خواهد کرد و از این رو، نقش مهمی در سلامت روان دارد (گرینبرگ، ۲۰۱۵). افراد خودشیفته در موقعیت‌های مختلف و به هنگام برهم خوردن تنظیم عواطف و در روابط بین فردی به شکل متفاوت رفتار می‌کنند (رونینگستان، ۲۰۱۵).

با توجه به نتایج به دست آمده بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه با صفت شخصیتی خودشیفتگی در فرزندان نظامیان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بدین معنی که با افزایش صفت شخصیتی خودشیفتگی طرحواره‌های ناسازگار اولیه نیز افزایش پیدا می‌و برعکس؛ بنابراین بر اساس نتایج این مطالعه می‌توان نتیجه‌گیری نمود که بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و صفت شخصیتی خودشیفتگی رابطه مثبت معنی‌داری وجود داشته و فرضیه مطالعه حاضر تأیید می‌گردد. نتیجه‌ای که از این فرضیه به دست آمد، با نتایج پژوهش زیگلر هیل و همکاران (۲۰۲۱) و ترشابی (۱۳۹۵) همسو است اما با نتیجه پژوهش استارید و استوری (۲۰۲۰) ناهمسو بود به طوری که زیگلر هیل و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهش خود نشان دادند هر دو اشکال نرمال و آسیب‌پذیر خودشیفتگی با طرحواره استحقاق بزرگ‌نمایی همراه است همچنین آنان نشان دادند همه مقیاس خودشیفتگی ارتباط مثبتی با طرحواره محق بودن دارد و نیز بیان کردند که خودشیفتگی آسیب‌پذیر تنها شکل خودشیفتگی بود که با طرحواره اطاعت ارتباط مثبت دارد در تبیین نتایج به دست آمده می‌توان از مدل طرحواره یانگ (۲۰۰۳) به منظور درک بهتر یافته مطالعه حاضر استفاده کرد. مدل طرحواره یانگ (۲۰۰۳) بر نحوه ارتباط طرحواره با آسیب‌شناسی متمرکز است و طرحواره‌های ناسازگار

اولیه را زمینه‌ساز رشد اختلالات روانی تلقی می‌کند. می‌توان چنین بیان داشت که وجود طرحواره‌های ناسازگار اولیه که مولود بی‌منطق رفتاری اطرافیان با کودک است بر ساختار شخصیت فرد در بزرگسالی با تشکیل مکانیسم‌های دفاعی و روش‌های تطبیقی غیر منعطف، بستر لازم برای بروز شخصیت خودشیفته را فراهم سازد بنابراین اگر شرایط در بزرگسالی به گونه‌ای باشد که طرحواره ناسازگار اولیه فعال شود می‌تواند روند ظهور صفت شخصیتی خودشیفته را سرعت بخشد فلذا هر کدام از طرحواره‌ها به‌مثابه لنزی عمل می‌کند که جهان پیرامون توسط خودشیفتگان درک می‌شود و در نتیجه توقعات متوهمانه‌ای همچون احساس خودبرتری نیاز افراط گونه به تأیید و تمجید و استثمارگری و حساسیت به انتقاد با توجه به حرمت نفس پایین را در آنان بازتولید می‌نماید. همچنین آنان به دلیل بازداری هیجانی، عمدتاً عدم همدلی و بی‌اعتمادی به دیگران را تجربه کنند. چون این افراد بر این باورند که بی‌ارزش هستند و از ترس تحقیر شدن توسط دیگران از روابط نزدیک با آنها اجتناب می‌نمایند. درواقع خودشیفتگی یک راهبرد جبرانی برای طرحواره‌های ناسازگار اولیه به شمار می‌رود بنابراین بر اساس نتایج مطالعه حاضر می‌توان طرحواره‌های ناسازگار را به‌عنوان یکی از سازوکارهای مؤثر در تحول صفت شخصیتی خودشیفتگی در نظر گرفت، اختصاص جامعه آماری به فرزندان جانپازان یکی از محدودیت‌های پژوهش می‌باشد، با توجه به نقش طرحواره‌های ناسازگار اولیه و نتایج حاصله در راستای رابطه معنادار بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه با صفت شخصیتی خودشیفته به روانشناسان پیشنهاد می‌گردد با راهبردهای درمانی و ایجاد طرحواره‌های جدید از بروز صفت شخصیت خودشیفتگی پیشگیری نمایند. در نهایت محدودیت‌های مطالعه حاضر در تفسیر یافته‌های آن باید لحاظ شود. همچنین پیشنهاد می‌شود پژوهشگران آتی مطالعه حاضر را بر روی جمعیت بالینی و یا جمعیت‌های غیر دانشجویی و نیز بر اساس روش نمونه‌گیری تصادفی انجام دهند؛ تا توان تعمیم دهی یافته‌های آن افزایش یابد؛ و نیز پیشنهاد می‌شود از ابزارهای اندازه‌گیری مختلف همانند مصاحبه بالینی و نه صرفاً ابزارهای خود گزارشی استفاده شود. در نهایت پیشنهاد می‌شود متصدیان و مسئولین مربوطه با برگزاری جلسات آموزشی برای خانواده‌های نظامیان موجبات هر چه بهتر شدن عملکرد خانواده‌های نظامیان شوند.

فهرست منابع

- ترشایی، ملیحه. رسول زاده طباطبائی، سید کاظم. بشارت، محمدعلی و عسگری، علی (۱۳۹۵). بررسی اعتبار و ساختار عاملی نسخه فارسی سیاهه خودشیفتگی آسیب‌شناختی، فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، ۲۲(۶): ۱۳۴-۱۱۵.
- جباری قاضی جهانی، حامد. (۱۳۹۶). مقایسه سوگیری توجه، انعطاف‌پذیری شناختی و کمال‌گرایی در بین مبتلایان به اختلالات شخصیت خودشیفته و وسواسی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم و تحقیقات تهران.
- حسین لو، زهرا؛ آزادیکتا، مهرناز و نصرالهی، بیتا. (۱۳۹۸). رابطه سبک‌های دلبستگی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با بروز ویژگی‌های شخصیت خودشیفته در دانشجویان پزشکی دانشگاه‌های شهر تهران. مطالعات روان‌شناختی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه الزهرا (س)، دوره ۱۵، شماره ۳.
- حیدری نسب، لیلا و شعیری، محمدرضا (۱۳۹۰). ساخت عاملی پرسشنامه سبک‌های دفاعی (DSQ-40) در نمونه‌های غیربالینی ایرانی. فصلنامه پژوهش‌های نوین روان‌شناختی، ۲۱(۶): ۹۷-۷۷.
- خدابخش پیرکلانی، روشنک و صفاییان، الهه. (۱۳۹۸). مقایسه سبک‌های دفاعی و عاطفه خودآگاه شرم و گناه در انواع خودشیفتگی و مقایسه با افراد غیرخودشیفته. مطالعات روان‌شناختی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه الزهرا (س)، دوره ۱۵، شماره ۳.
- خدابنده لو، سعید؛ نجفی، محمود و رحیمیان بوگر، اسحق. (۱۳۹۶). اثربخشی طرح‌واره درمانی بر کاهش علائم خودشیفتگی مبتلایان به اختلال شخصیت خودشیفته: پژوهش مورد منفرد: مجله تحقیقات در علوم رفتاری، ۱۵(۳): ۳۳۰-۳۲۱.
- صبوری، نادیا. (۱۳۹۵). پیش‌بینی ملاک‌های همسرگزینی بر اساس نگرش به عشق و ویژگی‌های شخصیت خودشیفته و وابسته. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علم و فرهنگ تهران.
- Ahi, Q. Mohammadifar, M. A. & Besharat, M. A. (2022). Reliability and validity of the Yang Schema Short Form Questionnaire. *Journal of Psychology and Educational Sciences*, 76, 20-5.
- Ames, D. R. Rose, P. & Anderson, C. P. (2021). The NPI-16 as a short measure of narcissism. *J Res Pers*, 40: 440-50. doi: 10. 1016/j. jrp. 2005. 03. 002.
- Baranoff, J. Oeil. & Tian. (2022). Young Schema Questionnaire: Review of Psychometric and Measurement Issues. *Australian Journal of Psychology*, 59(2): 78-86. doi: 10. 1080/00049530601148397.
- Cain, N. M. Pincus, A. L. & Ansell, E. B. (2008). Narcissism at the crossroads: Phenotypic description of pathological narcissism across clinical theory, social/personality psychology, and psychiatric diagnosis. *Clinical psychology review*, 28(4), 638-656.
- Faccini, L. & Allely, C. S. (2020). Mass violence in individuals with autism spectrum disorder and Narcissistic Personality Disorder: A case analysis of Anders Breivik using

- the “Path to Intended and Terroristic Violence” model, *Aggression and Violent Behavior*, 31:229-236. doi: 10. 1016/j. avb. 2016. 10. 002
- Fang, S. & Chung, M. C. (2019). The Impact of Past Trauma on Psychological Distress among Chinese Students: The Roles of Cognitive Distortion and Alexithymia. *Psychiatry Research*, 271:136-143. doi: 10. 1016/j. psychres. 2018. 11. 032
- Freis, S. D. (2017). How a Need for Distinctiveness Characterizes Similarities and Differences among the Narcissistic Subtypes. Graduate Program in Psychology. The Ohio State University.
- Gong, J. & Chan, R. C. K. (2018). Early maladaptive schemas as mediators between childhood maltreatment and later psychological distress among Chinese college students. *Psychiatry Research*, 259: 493-500. doi: 10. 1016/j. psychres. 2017. 11. 019
- Hart, W. Richardson, K. & Breeden, C. J. (2019). An interactive model of narcissism, self-esteem, and provocation extent on aggression. *Personality and Individual Differences*, 145:112-118. doi: 10. 1016/j. paid. 2019. 03. 032.
- Marcoux, L. A. Michon, P. E. Lemelin, S. Voisin, J. A. Vachon-Preseau, E. & Jackson, P. I. (2014). Feeling but not caring: Empathic alteration in narcissistic men with high psychopathic traits. *Psychiatry Research: Neuroimaging*, 224: 341-348. doi: 10. 1016/j. psychresns. 2014. 10. 002.
- Starbird, A. D. & Story, P. A. (2020). Consequences of childhood memories: Narcissism, malevolent, and benevolent childhood experiences. *Child Abuse & Neglect*, 108: 104 - 656. doi: 10. 1016/j. chiabu. 2020. 104656.
- Sun, X., Luo, M & Hu, L. (2023). A methodology for constructing the aircraft design schema. *Chinese Journal of Aeronautics* Available online 8 March .
- Tang, Y., Wu, X & Li, Z. (2023). Automatic schema construction of electrical graph data platform based on multi-source relational data models. *Data & Knowledge Engineering* 31 January.
- Young, J. E. (1990). *Cognitive therapy for personality disorders: A schema-focused approach*. Sarasota, FL: Professional Resource Press.
- Young, (1998). The Young Schema Questionnaire: Short Form, Available at <http://home.sprynet.com/sprynet/schema/ysqs.htm>.
- Zajenkowski, M. & Fronczyk, K. (2020). How do narcissists perceive personality items? Measurement invariance of a Big Five scale across low and high narcissism groups. *Personality and Individual Differences*, 152: 109-595. doi: 10. 1016/j. paid. 2019. 109595.
- Zeigler-Hill, V. Green, B. A. Arnau, R. C. Sisemore, T. B & Myers, E. M. (2021). Trouble ahead, trouble behind: Narcissism and early maladaptive schemas. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 42(1) 96-103. doi: 10. 1016/j. jbtep. 2010. 07. 004

